

Umělecká hodnota

Kristýna Čeňková, UČO: 437691

Pravděpodobně každému z nás se někdy poštěstilo setkat se s osobou, která při pohledu na nějaký obraz vyvěšený na stěně výstavní síně pronesla, že nechápe, jak se v galerii mohlo ocitnout „něco takového“ a nevěřičně kroutila hlavou nad jeho cenou, na druhou stranu obraz, který vypadal jako věrná kopie předlohy, i když lehce bez nápadu, opěvovala. Čím to, že mají často i díla, na která nejsou ohlasy veřejnosti zrovna pozitivní, někdy i velmi vysokou hodnotu?

Již v Ottově slovníku naučném je napsáno, že „soud o uměleckém díle je vlastně tak složitý, jako dílo samo, jenže laik této složitosti nevěnuje náležitou pozornost a nejraději pronáší pochvalnou nebo káravou formuli docela povšechnou, kdežto kritik posudek svůj odůvodňuje rozborem díla, po případě jeho přirovnáním k příbuzným dílům jiným.“¹ Co tedy musí dílo obsahovat, aby bylo hodnotné? Umělecky hodnotným se stává, pokud v něm umělecký svět spatřuje něco nového, díky čemu se naskytne nové možnosti k následnému estetickému a uměleckému využití.² Je však důležité zmínit, že umělecká a estetická hodnota jsou dva odlišné pojmy, tzn. ne vždy spočívá umělecká hodnota díla v jeho hodnotě estetické. Právě tato skutečnost může vést k tomu, že i přesto, že se značné části obecnost dílo nelíbí, nebo v něm nespatřuje nic výjimečného, může být jeho umělecká hodnota vysoká. Jako příklad zde můžeme uvést situaci, která se odehrála v lednu 2005 v New Yorku. Don Thompson o ní píše ve své knize³, jejímž prostřednictvím se snaží objasnit psychologii trhu s uměním.

Jednalo se o aukci, na které se prodal pětmetrový vycpaný tygří žralok instalovaný v obrovské skleněné vytríně s názvem *Fyzická nemožnost smrti v mysli někoho živého* za 12 milionů dolarů. Mnozí lidé z umělecké sféry však měli pochybnosti o tom, jestli ho lze skutečně považovat za umění i přesto, že bezpochyby reprezentoval nový umělecký koncept. Agentem prodávající žraloka byl jeden z nejslavnějších obchodníků s uměním na světě. Zájem o koupi projevil hned několik sběratelů. Pravděpodobně právě velký zájem médií ve spojení se slavnými jmény vedl k objasnění vysoké částky peněz a k přesvědčení, že se jistě jedná o umění. Cena byla údajně nastavena vysoko i proto, aby majitel zvýšil hodnotu dalších děl autora ve své sbírce. Lze tedy určit hodnotu díla podlo toho, kolik jsou za ni lidé ochotni zaplatit?

¹ OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopédie obecných vědomostí (1907)* [online]. Praha: J. Otto, 1907. 26. díl. Dostupné z: <https://archive.org/stream/ottvslovnknauni41ottogoo#page/n190/mode/2up>

² KULKA, Tomáš. *Umění a kýtč*. 2. vyd. Praha: Torst, 1994, s. 73. ISBN 80-7215-128-2.

³ THOMPSON, Don. *Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů: prapodivné zákony ekonomiky současného umění a aukčních domů*. Vyd. 1. Zlín: Kniha Zlín, 2010, 361 s., [8] s. barev. obr. příl. Tema (Kniha Zlín). ISBN 978-80-87162-58-3.

Se zajímavým pohledem na danou problematiku se můžeme setkat v článku Dr. Marie-Luise Collard *The Value of a Medical Photograph*, ve kterém se zabývá hodnotou lékařských fotografií. Pojem lékařská fotografie je zde definován jako snímek pořízený v lékařském prostředí zachycující stav pacienta. Článek je zaměřen na lékařskou fotografii z klasického a digitálního fotoaparátu. Podle Collard jsou unikátní a hodnotné především z hlediska vzdělání, mohou sloužit jako názorná ukázka při výuce o různých nemocích, postupu léčby a o tom, jak dané nemoci předcházet. Zároveň však mají i historickou hodnotu z důvodu, že dlouhodobě zachycují nejen pokročilost léčby, ale např. i nová onemocnění, u kterých zobrazuje jednotlivá stádia. Mnohdy jsou hodnotné i pro samotného pacienta, který si léčbou prošel. Neměla by být přehlížena ani jejich estetická hodnota. Můžeme tedy lékařskou fotografii klasifikovat jako specifický druh umění? A jak je to s její hodnotou, mění se podle toho, zda je vyfocena medikem nebo vyškoleným profesionálem? Farmaceutické firmy jsou často ochotny zaplatit za tyto fotografie částku, která se někdy téměř neliší od cen některých uměleckých děl. Dá se tedy hodnota lékařských fotografií vyčíslit?

Jedno je jisté, názory a preference se mění. Není neobvyklým jevem, že dílo je označeno za hodnotné za dlouho po jeho vytvoření. „Existují díla, jež získají nesmírnou slávu a ztratí ji za krátko. Naproti tomu díla, jež při svém zrodu nebyla takřka zpozorována, mohou být „objevena“ dosti dlouho potom a získati pověst pozdní, zato však trvalou.“⁴

⁴ MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Studie z estetiky*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1966, s. 79.

Zdroje:

- KULKA, Tomáš. *Umění a kýtč*. Praha: Torst, 1994, 183 p. ISBN 80-856-3917-3.
 - MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Studie z estetiky*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1966, 371 s.
- OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopédie obecných vědomostí (1907)* [online]. Praha: J. Otto, 1907. 26. díl. Dostupné z: <https://archive.org/stream/ottvslovnknauni41ottogoog#page/n190/mode/2up>
- The Value of a Medical Photograph: How Do You Assess It???. *Journal of Visual Communication in Medicine*. 2011, vol. 34, issue 1, s. 45-48. DOI: 10.3109/17453054.2011.548796.
- THOMPSON, Don. *Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů: prapodivné zákony ekonomiky současného umění a aukčních domů*. Vyd. 1. Zlín: Kniha Zlín, 2010, 361 s., [8] s. barev. obr. příl. Tema (Kniha Zlín). ISBN 978-80-87162-58-3.